

Pappírsleysa avísin

Í Sundsvall í Svøríki hava tey seinastu tíðina koyrt eina royndarskipan við sonevndum elektroniskum pappíri. Tvær ferðir um dagin hava lesarar havt møguleika at heinta eitt nýtt blað inn á ein telduskíggja, sum bara er sum hálv A4 ark til stóddar. Sundsvall Tidning, sum stendur fyri royndini, hevur í fleiri ár fylgt væl við í nýggju tøkni, og tó at barnasjúkur hava verið við nýggju útgávu, so lætta tey heilt væl at. Ikki minst, tí eingin av lesarunum segði e-blaðið frá sær í royndartíðini.

Aftur búskaparmet í Kina

Kinverski búskapurin fær ikki afturhald í vøkstrinum. Aftur í októbur mánaði var talan um met á handilsjavnanum, Hesa ferð var avlopið \$ 23,8 mia, sum er væl hægri enn allar metingar søgdu. Sammett við októbur mánað 2005 er útflutningurin øktur 29,6%, meðan innflutningurin einans er vaksin við 14,7% í sama tíðarskeiði.

Bogi Hansen

Elias Davidsen

Al Gore

“Vit føroyingar hava alla grund til at vera errin saman við Boga yvir tann heiður, sum bæði hann og eisini samstarvsfelagar hansara á Fiskirannsóknarstovuni njóta í hesum døgum. Tá ið gleðirúsurin er hasaður av, kunnu vit kanska eisini við skili umhugsa nøkur viðurskipti.”

“Ein av “perlunum” í filminum hjá Al Gore er, tá ið hann nevnr trupulleikan í sambandi við ozon-lagið. Tað ber mannaættini til at taka tøk í felag. Longu nú, nøkur fá ár eftir at hesin trupulleikin at kalla er loystur, hugsa vit neyvan um tey tiltøk, sum gjørd eru. Hetta hóast mangar spádómar um at tað ikki bar búskaparlíga skynsamt til.”

taka tøk í felag. Longu nú, nøkur fá ár eftir at hesin trupulleikin at kalla er loystur, hugsa vit neyvan um tey tiltøk, sum gjørd eru. Hetta hóast mangar spádómar um at tað ikki bar búskaparlíga skynsamt til.

Filmurin hjá Al Gore er ein politiskur filmur. Ein politikari hevur gjørt filmin við tí endamáli at geva sítt íkast til eina broytta atferð millum manna, og hann ger hetta við at venda sær til okkum – tann einstaka okkara. Til okkara, sum hava eitt persónligt íkast til umhvørvisligu atferð mannaættarinnar og til okkara, sum hava eina ikki minni týðandi atkvøðu, sum er við til at geva politiskum valevnum atgongd til maktina ella er við til at forða politiskum valevnum atgongd til maktina.

Eg vil mæla fólki til at

síggja filmin, um høvið býðst.

Sannleiki ella partur av einum meira fjølbroyttum veruleika?

Fáur – fyri ikki at siga eingin – granskari innan umhvørvisøkið er ósamdur um, at CO2 innihaldið í atmosferuni hækkar. Fáir granskarar – fyri ikki at siga eingin – eru heldur ósamdir um, at meðalhitin á jørðini hækkar. Flestu granskarar eru í dag á einum máli um, at týðandi samhangur er millum CO2 innihaldið í atmosferuni og miðalhitan á jørðini. Men sambært m.ø. dananum Henrik Svensmark og øðrum, er ikki vist, at CO2 innihaldið í atmosferuni er einasta frágreiðing til heitara veðrið. Summir granskarar hava “gingið Roma ímóti” og hava framsett eina aðra hypotesu, sum sigur, at sólblettar hava týðandi

ávirkan á hitan á jørðini. Í eini grein í 1996 og fyrilestri á lærda háskúlanum í Birmingham vísu Eigil Friis-Christensen og Henrik Svensmark á samhangin millum sólblettar og hitan á jørðini. Nú fyri stuttum hevur Henrik Svensmark saman við øðrum víst á fysiskar orsøkir til ein slíkan samhang.

Nigel Calder hevur skrivað bókina “Den maniske sol”, 1997. Í henni greiðir hann frá, hvussu trupult tað kann vera í granskingarhøpi at leggja fram gransking, sum ikki beinleiðis styðjar hypotesuni um, at vakstrarhúsárin er tann mest týðandi orsøkin til økta hitan á jørðini. Filmurin hjá Al Gore og hendan bókin geva eina fatan av, hvussu trupult tað er hjá okkum vanligu borgarum at taka stóðu í einum so fløktum máli.

Men stóðu taka vit, um vit vilja tað ella ikki. At onkur heldur, at tað er umhvørvismálinum at frama at halda mótstríðandi gransking burtur, broytir ikki tann veruleika, at vakstrarhúsárin er menniskjaskapt og ávirkar hitan á jørðini. Mótstríðandi gransking gevur eitt gott íkast til onnur viðurskipti, sum eisini hava týðning – tað er jú ikki soleiðis, at Svensmark og aðrir pástanda, at vakstrarhúsárin ikki er ein partur av málinum.

Professari og heiðraður

Tað vóru teir báðir, Elias Davidsen, sáli, og Bogi Hansen, sum í sjevtíðarunum lögdu lunnar undir eina skipaðari menning av føroyska íkastinum til hav-

frøðina, veðurfrøðina og vatnfrøðina. Elias fór so ungur og tann dagin í dag – gott 10 ár eftir – verður tikið til saknin eftir hann. Boga untist fleiri ár og hevur hann hildið kós og ferð. Hann hevur hildið seg til tann mátistokkin, sum mangan verður sleptur longu í ungum árum. Ein mátistokkur, sum stundum verður nevndur idealisma og til aðrar tíðir góður visindaligur siður ella bert vanligt skil.

Vit føroyingar hava alla grund til at vera errin saman við Boga yvir tann heiður, sum bæði hann og eisini samstarvsfelagar hansara á Fiskirannsóknarstovuni njóta í hesum døgum. Tá ið gleðirúsurin er hasaður av, kunnu vit kanska eisini við skili umhugsa nøkur viðurskipti.

Tí júst royndirnar hjá Boga siga okkum nakað um, hvørjar leiðir eru gongdar. Tær geva eisini eina ábending um, hvørjar leiðir eru ógongdar. Granskingarorin hjá Boga hava ikki verið tey bestu. Sjálvur hevur hann tikið at kalla øll tøkini tey fyrstu mongu árin. Ein máting her, ein máting har, ein analysa, ein ritgerð. Við at leggja stein oman á stein varð fyrst eitt stóði bygt upp og síðani lagt eitt fundament á hetta stóði og endiliga – eina ferð seinast í 80-unum og inn í 90-árin - sóust úrslitini í havsbrúnni. Tey fyrstu phd-lesandi vóru sett við og komu undan.

Eitt serligt úrslit er júst heiðurslønin til Boga sjálvan. Eitt annað úrslit, sum ikki hevur verið stórvegis umrøtt, var tá ið Hjálmar Hátún, sum hevur fullført ein phd-lesurviðvegleiðing frá Boga, saman við Boga

og øðrum, fekk eina grein prentaða í tíðarritinum “Science”. Hvussu stóra virðing slík grein gevur millum granskarar, fingur vit eina fatan av í danska sjónvarpinum DR2, Deadline, fyri tíð síðani, har víst var til eina bretska kanning, sum vísti tað øvugta sum úrslitini hjá Hjálmar. Danski granskarin vísti til greinina í Science og vísti á, at hesi úrslitini vóru betur eftirfarandi enn tey bretska.

Nakrir veruleikar, sum mangan verður roynt at skáka sær undan

Vit kunnu taka samanum:

Visindin roynir at loysa gátur um hita, vakstrarhúsárin, sólblettar, orkukeldur, orkuberar o.a., men uttan mun til stórar óvissur er veruleikin tann, at mannaættin í dag er so stór og brúkar so nógv orku, at hon máar undan sjálvum lívsgrundarlagnum á jørðini.

Tað ber til at venda gongdini, um tøk verða tikið í felag og mannaættin í síni heild broytir atferð – við teim rikastu og mest orkukrevjandi tjóðunum á odda.

Millum teirra, sum ganga fremst í granskingini hesum viðvíkjandi, eru nakrir føroyingar við Boga Hansen á odda.

Tað hevur borið til hjá færri enn 50.000 borgarum úti í Atlantshavi at fáa slíka gransking til haldar við tað, at samfelagið og nakrir persónar settu sær høg mál og fingur fleiri við sær, og við tað at hesi fingur rimiligan arbeidsfrið í eini 30 ár – ja, 30 ár!

Úrslitini, sum liggja eftir Boga, Elias Davidsen,

sála, starvsfólki á Fiskirannsóknarstovuni og starvsfólki aðrastaðni, hava ikki einans granskingarvirði, men eru eisini eitt av heilt fáum framtøkum, sum á føroyskum grundvølli hava møguleika at vera stóði undir nýggjum vinnuligum átøkum.

Um illa vil til, skal ikki meira enn ein óheppin avgerð á hægsta stigi til fyri at hesir møguleikar gleppa okkum av hondum.

Tað er vert at hava í huga, hvussu nógv arbeiði skal leggjast í, tá ið málini verða høgt sett, og hvussu lítið skal til fyri at ein heil perlurekkja verður kvett av og einki úrslit fæst til haldar – vit hava havt útreiðslurnar og stríðið, men áðrenn fruktirnar kunnu heystast og fáast til haldar fóru vit undir eithvørt annað.

Kann vera, at Føroyar eru heimsins mest dálkandi tjóð – eg eri enn ikki sannførdur um hetta av teirri orsøk, at okkara tøl innrokna mærvitandi skipaflotan, har aðrar tjóðir ikki gera tað. At okkara skipafloti í stóran mun er fiskifloti ger ikki hendan spurningin minni fløktan. Men uttan mun til praktiskar skilmarkanir av ymsum slagi haldi eg, at vit áttu at sett tey mest týðandi umhvørvismálini hægri á dagsskránnu – serliga tey, sum viðvíkja orku og útláti av vakstrarhúsásum. Eg ivist lítið í, at tað vil gagna tjóðini á so mangan hátt, samstundis sum vit í verki vísa, at vit vilja vera partur av heimssamfelagnum.

